

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémia 1950. november 16.-án déli 12 órakor tartott rendkívüli elnökségi üléséről.

Jelen voltak: Rusznyák István elnök, Ligeti Lajos és Gombás Pál alelnökök, Alexits György főtitkár, Novobátányi Károly, Erdős Gyuz Tibor, Straub Brúnó elnökségi tagok, Németh Gyula, Fogarasi Béla, Riess Frigyes, Marek József, Illyés Géza és Mihailich Győző osztályelnökök.

Külföldön tartózkodók: Lukács György elnökségi tag.
Nem jelent meg: Molnár Erik elnökségi tag.

A jegyzőkönyvet vezeti Mácsáros Agostonné titkár.

+

Rusznyák István elnök megnyitja az ülést.

Napirend előtt Ligeti alelnök javasolja, hogy az Elnökség tagjai bélyegezzék meg az angol kormánynak a sheffieldi békekongresszussal kapcsolatos eljárását.

Határozati Elnökség alelnök indítványát elfogadja ezzel, hogy ugyanakkor a varsói békekongresszust táviratban üdvözlik. Az üdvözlő sorok megszerkesztésére Elnökség felkéri az elnököt és a főtitkárt.

Felolvas Rusznyák István és Alexits György.

Alexits György bejelenti, hogy a béke kérdéssel a Nagygyűlés is foglalkozni fog s ezzel kapcsolatban felkéri Gombás Pál alelnököt, hogy a szünetben egy 20-25 perces előadást tartson.

Határozati Gombás Pál előadásában elnökség hosszúságúkat kér fel. A hozzászólók személyi felkérésére felhatalmazást ad a főtitkárnak.

Felolvas Alexits György.

Rusznyák István határozati javaslatot terjeszt az Elnökség elé, melyben javasolja: hozzon az ünnepi ülés határozatot arról, hogy a Magyar Tudományos Akadémia tagjai ne csak szavakkal, de tetteikkel is vegyék ki részüket a békéért folyó döntő fontosságú harcban. Ezért:

- 1.) Az Akadémia minden tagja aktívan közreműködik az egyetemeken, a tudományos intézetekben, vagy a lakóterületeken megalakult békebizottságok munkájában;
- 2.) Az Akadémia osztályai feldolgozzák tudományáguk történetét;
- 3.) Az Akadémia osztályainak vezetőségei szakmai orosznyelvi tanfolyamot szerveznek.

Határozati Elnökség úgy határoz, hogy a javaslatot Nagygyűlés elé terjeszti, valamint a szünetben felolvasná ezzel a módosítással, hogy a 3.) pont így szóljon: "Az egyes tudományágak osztályainak megfelelően az Akadémia osztályainak vezetőségei szakmai orosznyelvi tanfolyamokat szerveznek."

a.)

I. KÖZGYŰLÉS.

Alexits György ismerteti a közgyűlés napirendjét, mely a.) a főtitkári jelentésből, b.) rendes, levelező és új tagok választásából, esetleges kizárásokból és c.) pályadíjak kitűzéséből áll.

Határozat: Elnökség a közgyűlés napirendjét tudomásul veszi.

Rusnyák István javasolja, hogy az Elnökség éljen az alapszabályok 20. §-ában lefektetett jogával, mely szerint az Elnökség indítványozza a közgyűlésnek, hogy az egyes osztályok tagsági helyeinek számát a szükséghez képest felemelhesse.

Határozat: Elnökség a javaslatot hozzájárul.

Alexits György ismerteti az osztályok javaslatát a rendes, levelező és új tagok megválasztására vonatkozólag!

I.	Osztály	javasolata:	Trancsényi-Waldapfel Imre levelező tag megválasztása rendes taggá;
II.	"	"	Andics Erzsébet levelező tag megválasztása rendes taggá, valamint Nagy Imre új levelező taggá való választása;
III.	"	"	Jánosgy Lajos megválasztása új rendes taggá, Budó Agoston megválasztása új levelező taggá, Varga Ottó megválasztása új levelező taggá;
V.	"	"	Hetényi Géza levelező tag megválasztása rendes taggá, Babics Antal levelező tag megválasztása rendes taggá, Szűrényi Imre új levelező taggá való választása;
VI.	"	"	Szűcsosky-Kardoss Elemér levelező tag megválasztása rendes taggá.

Az osztályok javaslataival kapcsolatban Alexits György a II. osztály javaslata és az alapszabályok 17.§-a alapján indítványozza, hogy az Elnökség fogadja el a II. Osztály Szalai Sándor kizárására vonatkozó javaslatát, mivel Szalai Sándor levelező tag megatartásával a magyar tudomány legfelsőbb intézményének tagságára méltatlanná vált, valamint vétett a népi demokrácia ellen.

Határozat: Elnökség úgy határoz, hogy az osztályok javaslatait elfogadja mind a tagsági helyekre, mind Szalai Sándor kizárására vonatkozólag. Mivel azonban ezzel egy levelező tagsági hely megüresedik, az erre a helyre való jelöléssel a következő elnökségi ülés foglalkoznak.

Felelős: Alexits György.

Alexits György bejelenti, hogy egyéb nagyfontosságú tudományos megbízása miatt a közgyűlésen le kíván mondani főtitkári megbízásáról és kéri az Elnökséget, hogy lemondásához járuljon hozzá. Helyett főtitkárnak Erdély-Graus Tiber elnökségi tagot javasolja.

Határozati Elnökség elfogadja Alexits György be-
jelentését arról, hogy teljes tudatában van az-
nak a veszteségnek, amely lemondásával az Akadé-
miát éri és egyhangúan elhatározza, hogy javas-
latot tesz a veszteség fejéért az értekezési munk-
okért, amelyet Alexits György, mint az Akadémia
főtisztje a tudományért és hazájáért végzett. El-
nökség elfogadja Erdőy-Grus Tibor főtisztjari való-
megválasztására vonatkozó javaslatot, valamint el-
határozza, hogy Alexits György Erdőy-Grus Tibor
elnökségi tagsági helyére való megválasztására ja-
vaslatot tesz a közgyűlésnek.

A pályadíjak kitűzésére vonatkozólag

Határozati Elnökség ezt a kérdést levesszi a napi-
rendjéről arról, hogy elfogadja Ruzsnyák István ja-
vaslatát, mely szerint az elnökség a közgyűlésnek
javaslatot tesz egy akadémiai bizottság létesíté-
sére, amelynek feladata a magyar tudomány törté-
nete megismerésének megismerésére. Képezi az a bi-
zottság felhatalmazást, hogy be vizsgálja, a tudom-
ánytörténet egyes részére pályázat kiírását ja-
vasolhaassa az elnökségnek. A bizottság összetéte-
lére elnök és főtisztjai terjeszsen javaslatot a leg-
készebbi elnökségi ülés alá. Adjon továbbá a köz-
gyűlés felhatalmazást az elnökségnek, hogy megfe-
lelő előkészítés után az elnökség az év folyamán
pályázatokat írasson ki.

Felelős: Ruzsnyák István és Alexits
György.

21) Indítványok.

Ruzsnyák István kéri az elnökség t. gjait, hogy a Hagyományok alkalmá-
ból a külföldi vendégek fogadásában vegyenek részt.

Elnökség Ruzsnyák István javaslatához hozzájárul.

Ez a tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Kzf.

F o l h i v á s .

A Béke Hívei II. Világkongresszusa 1950. november 13.-án tanácskozássra ül össze, hogy megtárgyalja azokat a tennivalókat, amelyek alkalmasak a béke megvédésére.

A kongresszus összehívásának felmérhetetlen jelentősége van a mai nemzetközi helyzetben. Az emberiség mindenre elszánt, halálcs ellenségei az amerikai monopóliumok urainak irányítása alatt áttértek a háborús uszításról - a véres imperialista háborúra. A háborúban rombadöntött otthonok és üzemek, templomok és iskolák, kórházak és laboratóriumok, a vadállati módon legyilkolt csecsemők és iskolás gyermekek, a koreai nép százezreinek szörnyű szenvedése: az emberiség lelkiismeretéhez kiált. Az emberiség jobbik része döntő többségének az emberiség lelkiismeretéhez szóló, messzehangzó szava lesz a Béke Hívei II. Világkongresszusának tanácskozása.

Mi, magyar tudósok, végigszenvedtük két imperialista háború tüzeit. Tudjuk, hogy ez milyen nyomort és pusztulást jelent. Ezért álltunk ki eddig is mindig a Szovjetunió vezette békeharc mellett, valahányszor azt a béke védelmének ügye megkövetelte. Így legutóbb a békekölcsön jegyzésében is becsülettel helyt-álltunk. Most tovább kell fokoznunk erőfeszítéseinket a béke érdekében.

Ezért a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége helyesnek tartaná, ha akadémikusaink valamelyik, az ügy nagyságához méltó munkájuk határidő előtti befejezését, vagy más, ehhez hasonló feladat vállalását ajánlanák fel a Béke Hívei II. Világkongresszusának tiszteletére.

A békét nem elég felfajítani, erő is kell megvédéséhez. Felajánlásainkkal hozzá akarunk járulni népünk öntudatának emeléséhez és ehhez anyagi erőinek növekedéséhez is, hogy ily módon is gyarapíthassuk a Szovjetunió vezette hatalmas béketábor legyőzhetetlen erejét.

Budapest, 1950. szeptember 18.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA
ELNÖKSÉGE.

H A T Á R O Z A T I J A V A S L A T .

A Magyar Tudományos Akadémia lelkesen csatlakozik a Béke Hívei II. Varsói Világkongresszusának határozataihoz. Teszi ezt annál is inkább, mert tudatában van annak, hogy a béke kérdése korunk legdöntőbb kérdése és a béke megvédése teremti meg a feltételeit további alkotó munkánknak. A béke megvédésének ügye, minden becsületes ember és köztük a tudomány embereinek ügye is.

Ezért mi, magyar tudósok, a varsói határozatok értelmében tiltakozunk azok ellen a kísérletek ellen, melyek a tudományt új tömeggyilkos fegyverek kidolgozásának szolgálatába akarják állítani. Követeljük az imperialista agresszió azonnali megszüntetését Koreában, Nyugat-németország és Japán felfegyverzésének megtiltását. Támogatjuk az elnyomott nemzeteknek a függetlenségért folytatott harcát és agresszióknak minősítünk és elítélünk minden fegyveres beavatkozást más államok belügyeibe. A háborus propagandát el kell tiltani és bíróság elé kell állítani a tömeggyilkos háborus uszítókat, mint pl. Mac Arthur tábornokot. Csatlakozunk a Varsói Kongresszus felhívásához, hogy feltétlenül be kell tiltani az atomfegyver minden válfaját, a bakteriológiai, vegyi, mérőg-tartalmu, radioaktív hadieszközöket és mindazokat a fegyvereket, amelyek tömegpusztításra alkalmasak. Megfelelő nemzetközi ellenőrzés mellett csökkenteni kell az összes államok fegyveres erejét. Követeljük a különböző országok között a normális kereskedelmi kapcsolatok felépítését. Ennek a lehetősége adva van és ez elősegítené a különböző államok közötti együttműködést. Mint tudósok különösen fontosnak tartjuk a Béke Hívei II. Világkongresszusának azt a javaslatát, hogy valamennyi kormány "mozdítsa elő a népek között a kulturális kapcsolatok megerősítését, a kulturális értékek és kulturális felvilágosítások kölcsönös cseréjével, kulturális tényezők nemzetközi értekezleteinek szervezésével és a kulturális tényezők kölcsönös külföldi látogatásainak előmozdításával, továbbá más népek irodalmi műveinek kiadásával, más nemzetek művészeti eredményeinek széleskörű népszerűsítésével."

A Magyar Tudományos Akadémia magáévá teszi a Varsói Kongresszus megállapítását, hogy "A békét nem elég kívánni, a békét ki kell harcolni." Éppen ezért az Akadémia tagjai elhatározzák, hogy állásfoglalásukon túlmenően tettekkel, az egyetemeken, laboratóriumokban, kutató intézetekben folyó mindennemű munkájuk megjavításával vesznek részt a béke védelmében. A magyar tudósok tudatában vannak annak, hogy a békét legjobban Magyarország szocialista építésével, az ötéves terv tudományos feladatainak megoldásával szolgálják.

Mindezekon túlmenően a Magyar Tudományos Akadémia elhatározza, hogy minden tagja aktívan közreműködik az egyetemeken, a tudományos intézetekben vagy a lakóterületeken megalakult békebizottságok munkájában.

A békétábor erejének növelése szempontjából nagy fontossággal bír a nemzet egységének megerősítése, az igazi hazafiaság érzésének elnőlyítése. Ezért a kozmopolitizmus elleni küzdelem kötelességünké teszi, hogy megszüntessük a burzsoáttudomány előtti hájbókolást, fokozzuk a példátadó szovjet tudomány, valamint a hazai tudományunk nagy hagyományainak megismerését és megbecsülését.

Ezért a Magyar Tudományos Akadémia úgy határoz, hogy fel- dolgozza a magyar tudomány történetét és mindent elkövet a szovjet tudomá- ny eredményeinek és az orosz nyelvnek fokozott megismerésére.

A Magyar Tudományos Akadémia azzal, hogy tagjait mozgósítja az öt éves terv tudományos feladatainak megoldására, a békenozsgalomban való aktív részvételre, vagy felveszi a harcot a kozmopolitizmus ellenséges ideológiája ellen, ápolja nagy haladó hazafias hagyományainkat, hogy elő- segíti a magyar-szovjet barátság további megszilárdítását és a példamutató szovjet tudomány eredményeinek fokozott megismerését, hozzá kíván járulni a Béke Hívei mozgalomának győzelméhez.

Mi, magyar tudósok követve a Szovjetunió élenjáró tudósainak példáját, a Magyar Dolgozók Pártja és népünk nagy vezére, Rákosi Mátyás utmutatásait, minden erőnkkel elő fogjuk segíteni a bölcs Sztálin vezetése alatt harcoló békétábor győzelmét.

.....

Budapest, 1950. december 2.